

Makale Türü: Araştırma Makalesi

MİSAFİRLİKTEN KALICILIĞA: DÜZCE İLİNDE BULUNAN SURIYELİLERİN SOSYAL UYUMU¹

Kübra YÜKSEL², Cahit AYDEMİR³

Öz

Fiziksel olarak bir yerden başka bir yere hareketlilik olarak tanımlanan göç, mevcut coğrafi konumundan ötürü Türkiye, tarihinin hemen hemen her döneminde tanıklık etmiş olduğu bir olaydır. 2011 yılından itibaren Suriye’de meydana gelen karışıklıklar neticesinde ortaya çıkan göç hareketliliği, Türkiye’nin tarih boyunca maruz kaldığı en büyük göç dalgalarından birini oluşturmuş ve Türkiye’yi dünya üzerinde en fazla sığınmacı barındıran ülke konumuna getirmiştir. Türkiye’ye göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin 9 yılı aşan Türkiye’deki yaşam süreleri sırasında başlangıçta göçün sevk ve idaresi, kayıt ve kimliklendirme meseleleri öne çıkarken, kalıcılıkları göz önüne alındığında göçmenlerin toplumsal ve ekonomik uyum meselesi öncelikli konu haline gelmiştir. 2019-2020 yılları Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından uyum yılı olarak ilan edilmiş ve bu çerçevede “Uyum Biz Bize Toplantıları” ve “Uluslararası Öğrenci ve Akademisyenler Sosyal Uyum Buluşması” gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Araştırma da; Suriyeli göçmenlerin Türkiye’ye göç etmelerinin üzerinden 9 yıl geçtikten sonra sosyal uyumları sağlayabilmişler mi? ve “Düzce ölçeğinde” yerel halk sayıları her geçen gün artan Suriyeli göçmenlerle sosyal uyum sağlayabilmişler mi? sorularına cevap aranmaktadır. Bu çalışma kapsamında nitel yöntem benimsenmiş ve derinlemesine görüşme yöntemiyle veriler toplanmıştır. 14 Suriyeli mülteci ve Düzce ilindeki 14 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile görüşme sağlanmış, başlangıçta “misafir” olarak kabul edilen; ancak gün geçtikçe kalıcılıkları artan göçmenlerin, sosyal uyum seviyeleri, karşılaştıkları problemler ve toplumsal kabul durumları tespit edilmesi amaçlanmış ve yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bulgular yorumlanmaya çalışılmıştır. Ortaya çıkan sonuçların Türkiye’deki sosyal uyum çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sosyal Uyum, Düzce.

FROM BEING GUESTS TO SETTLEMENT: SOCIAL ADAPTATION ACCORDANCE OF SYRIANS IN DÜZCE REGION

Abstract

Physically defined as moving from one place to another migration is a phenomenon that has been witnessed almost every period of history in Turkey because of its current geographic location. Since 2011 migration mobility resulted from the turmoil in Syria, has created one of the largest waves of immigration that Turkey has faced throughout history and, has brought Turkey to the country hosting the most refugees in the world. Syrians who have emigrated to Turkey as compulsory, and during their lives over 9 years in Turkey, at the beginning dispatch and management of immigration, registration and identification issues came to the fore then considering their permanence the issue of social and economic adjustment for immigrants has become a priority. As a result of 2019-2020 was declared a year of accordance by the Directorate General Management of Migration, and within this scope, activities such as "Integration We Meet Us" and "International Students and Academics Social Accordance Meeting " were carried out. Within this study the qualitative method was adopted and data collected with depth interviews. In this study, by negotiating with 14

¹ Bu çalışma, 6-8 Aralık 2018 tarihinde düzenlenen 2. Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi’nde sunulmuş aynı isimli bildirinin genişletilerek yeniden gözden geçirilmiş halidir.

² Düzce Üniversitesi, SBE Tarih ABD, Göç Doktora Programı, kubrayuksel@outlook.com, Orcid: 0000-0002-3772-8789.

³ Prof. Dr. Düzce Üniversitesi, İşletme Fakültesi Sigortacılık ve Sosyal Güvenlik, cahitaydemir@düzce.edu.tr. Orcid: 0000-0002-9911-8281.

Bu Yayına Atıfta Bulunmak İçin: Yüksel, K. ve Aydemir, C. (2020), Misafirlikten Kalıcılığa: Düzce İlinde Bulunan Suriyelilerin Sosyal Uyum, *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 284-299.

local people and 14 Syrians in the province of Düzce, the immigrants, who were initially accepted as "guests", but whose permanence increased day by day, social cohesion levels, problems they face and social acceptance situations intended to be detected and the findings obtained as a result of the interviews were tried to be interpreted. It is thought that the generated results will contribute to social adaptation studies in our country.

Keywords: Migration, Social Adaptation, Duzce.

1. Giriş

Kıtalar arasında bir geçiş noktası olması münasebetiyle Anadolu coğrafyası, tarihinin hemen hemen her döneminde göç hareketliliğine şahitlik etmiştir. Bir geçiş ve aynı zamanda 1990'lı yıllardan itibaren hedef ülke olarak Türkiye, tarihinin belki de en yoğun göç dalgasını, Arap Baharı⁴ sonrası, 2011 yılı Mart ayından itibaren yaşamaya başlamıştır (Erdoğan, 2018: 1). Hatay Cilvegözü Sınır Kapısı'ndan 252 mültecinin ülkeye girişiyle başlayan (Erdoğan, 2018: 5) bu göç dalgasında Türkiye, açık kapı politikası izlemiş ve bunun neticesinde 2020 başı itibariyle toplamda Türkiye'ye 3.585.209 Suriyeli göç etmiştir. Başlangıçta Türkiye'de bulunan Suriyelilerin gerek hükümet, gerekse toplumda belli bir gün, hafta hatta en fazla birkaç ay kalacakları düşünülürken (Kirişçi ve Karaca, 2015: 307), bu geçici misafirlik, kalıcılığa doğru evrilmiş ve bu durumda onların nasıl bir yaşam sürdürecekleri, toplumsal hayata katılımları, hayatlarını nasıl devam ettirecekleri hususu çözülmesi gereken bir mesele olarak ortaya çıkmıştır. Bu yöndeki uygulama ve politikalarda, sürecin insan öncelikli olarak (Çorabatır, 2016: 6) sürdürülmesi ile huzur ve barış ortamının sağlanmaya çalışması önemli hale gelmiştir. Bu nedenle birlikte yaşam kültürünün alt yapısının nasıl hazırlanacağı ve inşa edileceği hususu öne çıkmaya başlamıştır.

Göçler neticesinde ortaya çıkan sosyal uyum, sadece tek taraflı bir ilişki biçimi olmayıp iki yönlü bir ilişki türünü zorunlu kılmaktadır (Adıgüzel, 2018: 57). Türkiye'de resmi devlet söylemi olarak misafirlik üzerinden şekillenen (İçduygu, 2017: 27), ancak misafirliğin hukukî olarak belli bir yasal dayanağının olmaması sebebiyle muğlak hale gelen süreç, zaman zaman Suriyelilerin dışlanması ve ötekileştirilmesi sonucunu doğurabilmektedir. Gün geçtikçe göçmenlerin hayattaki görünürlüklerinin artması ve insanlarla iletişime geçmeleri, toplumsal uyum konusunu gündeme getirmekte ve uyumun nasıl sağlanabileceği sorusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışma, bu soruyu "Düzce" ölçeğinde cevaplamayı hedeflemektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

Fiziksel olarak bir yerden başka bir yere hareketliliği ifade eden göç, insanlığın var oluşundan itibaren tecrübe ettiği bir olgu niteliğindedir (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 251). Karpat'a göre göç, asıl yaşanılan yerden gidilmek istenen yere doğru bir harekettir (Karpat, 2003: 3). Sonuçları üzerinden bir tanım yapmayı tercih eden İnan (2004) ise göçü, coğrafi olarak mekân değiştirme sürecinin sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasî yönleriyle toplumun yapısını farklılaştıran nüfus hareketi olarak tarif eder (İnan, 2004: 11). Yapılan bu göç tanımlamalarından hareketle Yalçın (2004), kapsayıcı bir göç tanımı geliştirmiş ve göçü, ekonomik, siyasi, ekolojik veya kişisel sebeplerle bir yerden başka bir yere coğrafi olarak kısa, orta ya da uzun süreli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi amaçlayan toplumsal, kültürel ve coğrafi olarak yer değiştirme eylemi olarak tanımlamıştır (Yalçın, 2004: 13).

⁴ 17 Aralık 2010 yılında Tunuslu bir gencin zabıta tarafından tezgâhına el konulması ile başlayan süreç Arap Baharı olarak adlandırılmıştır. Ayrıntılı bilgi için:

<https://www.middleeastmonitor.com/20181217-remembering-mohamed-bouazizi-and-the-start-of-the-arab-spring/>.

Çalışmanın ana konusu olan uyum, European Commission (2005) tarafından, sınıf, din, dil, kültür veya etnik grup gibi ayrışmalardan dolayı ortaya çıkan tehditlere yönelik toplumun niteliği olarak tanımlanmaktadır (İnternet-1). Saggar ise sosyal uyumu, göç ile bağlantılı olarak göçmenler ve yerel toplum arasındaki etkileşimin bir sonucu olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda, sosyal uyum hem göçmenlerin hem de yerel halkın birbirleri ile uyum içerisinde olduğu, devamlı gelişen bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Saggar vd., 2012, 18-22). Sosyal uyumun bileşenlerini ise Guay (2015) kişisel, politik ve gelişimsel yönden insan güvenliği, kurumlara olan güven, gruplar arası ilişkilerdeki memnuniyet ve bu grupların faaliyetlerine katılım, gruplar arası oluşan algı, oluşabilecek tehditler, sosyal mesafe ve gruplar arası temas olarak sıralamaktadır (Guay, 2015: 9). Saggar vd. (2012)'ye göre ise sosyal uyumun bileşenleri gidilen ülkedeki yerel halkın birbirleri ile iyi anlaşabilmesidir.

Farklı göç ve sosyal uyum tanımlamalarının ardından Cumhuriyet'in ilanından 2011 yılına kadarki süreçte Türkiye'de uygulanan göç politikalarına da kısaca değinmek gerekir. Zira 2011 yılında Suriyeli mültecilerin gelişine kadar yani acil bir durumla karşılaşmadan önce Türkiye'nin göç politikalarında sosyal uyum konusunun yer almadığı, bu süreçten sonra ise sosyal uyum konusunun yine sınırlı kaldığı gösterilmek durumundadır.

Türkiye özelinde göç ve göçmen politikalarını İçduygu, tarihsel olarak üç döneme ayırmıştır: 1923-1960, 1960-1980 ve 1980 sonrası (İçduygu ve Biehl, 2012: 10). Bilindiği üzere 1923-1960 yılları, Türkiye'de ulus devlet inşa sürecinin başlangıç aşamalarıdır. Osmanlı millet sisteminin heterojen yapısından ulus devletin homojen yapısına geçiş sürecinde çeşitli "Türkleştirme" politikaları üretilmiştir (Balkanlardan gelen göçmenler, Ermenilerin tehciri ve Yunanistan ile Türkiye arasındaki nüfus mübadelesi). Bu dönemde, göçün yasal bir zemine dayanmasını sağlayan 2510 sayılı İskân Kanunu, aynı zamanda oluşturulmak istenen ulusal kimlik için önemli bir araç işlevi görmüştür.⁵

1960-1980 dönemi ise, kentleşmenin hızlı bir şekilde arttığı ve Türkiye'ye göçün hâlâ devam ettiği bir evre olmuştur. 1960'dan sonra baş gösteren ekonomik sıkıntılar ve döviz darlığı, işgücü ihracının Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı içerisine dâhil edilmesine sebep olmuş; ülke dışı göç devlet eliyle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu işgücü ihracında, aynı zamanda misafir işçi olarak giden kişilerin kazandıkları bilgi, beceri ve elde ettikleri eğitimler ile endüstrinin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmekteydi. Fakat beklentinin aksine, giden misafir işçiler geri dönmek istememiş; gittikleri yerlerde kalmışlar ve sonrasında ailelerini de yanlarına almaya çalışmışlardır (İçduygu ve Biehl, 2012:13). Yaşanan bu durum, Türkiye'nin uluslararası göçün hukuki ve ekonomik temellerini oluşturmasına katkı sağlamıştır.

1980 sonrası, göç olgusunun örüntüsünde farklılıkların yaşandığı bir döneme işaret etmektedir. Bu farklılığın görünürdeki sebebi, küreselleşmenin Türkiye'de serbestleşmeye ve uluslararası mal/sermaye akışına izin vermesi idi. 1990'lı yıllardan itibaren ise, Türkiye göçmen ve mülteciler için hem hedef hem de transit ülke hâline gelmiş; bu dönemde Türkiye'ye yönelen göçmenler, ilk olarak transit göçmenler, kağıtsız göçmenler ve mülteciler olmuştur (İçduygu ve Kirişçi, 2009: 38). 2011 yılıyla birlikte süreç farklılaşmış; Türkiye'nin Suriye'den gelen sığınmacılara karşı açık kapı politikası izlenmesi Türkiye'ye yönelen göç hareketliliğinde bir dönüm noktası olmuştur. Ancak belirtmek gerek ki Türkiye ani olarak gelişen bu duruma hazırlıksız yakalanmıştır.

⁵ Bu kanun, Türk olmayanların kasıtlı olarak ülkeye gelişlerini güçleştiriyordu. Ulus devlet oluşumu ve sonrasında uygulanan göç politikalarıyla ilişkili olan iskân politikalarını dönemlere ayırarak ele alan Erder, oluşturulmak istenen toplum yapısına göre göç politikalarının ve iskân kanununun nasıl değiştiği ortaya koyar. Buna göre I. Dönem, Balkan göçmenlerinin "Kurucu" olarak kabul edildiği dönem; II. Dönem, Balkanlardan göç edenlerin artık "Dış Türk" adıyla aldandırıldığı dönem; III. Dönem, Küreselleşme dönemi (Erder, 2009: 138).

Bu tarihsel evrelerde yaşanan önemli gelişmeler/olaylar bağlamında Türkiye'nin göç politikalarının da etkilendiği/şekillendiği görülür. İlk olarak, Cumhuriyet ile birlikte Türkiye'de ulus devlet inşa etme çabalarının şekillendirdiği politikalar, 1934 tarihli ve 2510 sayılı İskân Kanunu'nun kabulü ve dönemselsel olarak bu kanunun değişimi; ikinci olarak, 'soğuk savaş' döneminde Türkiye'nin Kuzey Atlantik Antlaşması'nı (NATO) imzalaması, buna bağlı olarak sınır kapılarının önemli bir kısmının kapalı hâle getirilerek kontrol altına alınması, bu şekilde göç politikalarının güvenlik anlayışı doğrultusunda oluşturulması; üçüncü olarak Cenevre Sözleşmesi'nin imzalanması ve küreselleşmenin hız kazanması ile Türkiye'nin küresel göçün farklı bir yönü ile tanışmasıdır. Son olarak da göç politikalarını kökünden etkileyen en önemli gelişme, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci olmuştur (ORSAM, 2012: 15). Bu süreç zarfında Türkiye, göç hareketlerini düzenlemek ve yönetmek amacıyla politikalarında yenilikler ve değişiklikler yapmış ve 2014 yılı itibarıyla "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu"nu yürürlüğe sokmuştur. Yapılan yeni düzenleme dâhilinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye'ye yönelen göç ve iltica hareketlerini tespit edip kayıt altına almak ve bunları yönetmekten sorumlu tutulmuştur. Ayrıca Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (2014-2018) göç konusuna yer verilmiş olması da değişen anlayışın bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün sosyal uyum konusunda bazı faaliyetler, projeler yürütmektedir (Göçmenlere yönelik sağlık hizmeti veren göçmen sağlığı merkezleri, Uyum toplantıları gibi). 11. Kalkınma Planında da uyum konusu ele alınmıştır. Önemli bir gündem maddesi olan uyum konusu olmasına rağmen Göçmen Entegrasyon Politikası Endeksi (İnternet-2) raporuna göre, Türkiye uyum konusunda sınırlı bir kapasiteye sahiptir. Bu da Türkiye'nin karşılaştığı yoğun göçe karşılık uyum konusunu yeterince sağlayamadığını göstermektedir.

3. Geçici Koruma Statüsü ve Misafirlikten Kalıcılığa Evrilen Suriyeliler

2011 yılında Suriye'de yaşanan olaylardan en çok etkilenmiş ülke olan Türkiye'nin o yıla kadar kitlesel bir sığınma durumuna karşın 1994 İltica Yönetmeliği haricinde bir hukuki metni yoktu (Kaya ve Yılmaz, 2015: 22). 1994 iltica yönetmeliğinde ülkeye gelebilecek kitlesel göçün sınırda kontrol altına alınması, engellenmesi esas alınmıştır⁶. Bu süreçte devletin temel göç politikası ise bu yönetmelikle birlikte bu alandaki tüm yetkiyi emniyete bırakmak ve politika üretmemektir (Görendağ, 2017: 166). 2012 yılında Suriyelilerin barınma merkezleri haricinde yaşamaya başlaması, Suriye'deki çatışmaların devam etmesi ve insanların geri dönüşlerinin artık mümkün olmadığının görülmesi sonucunda, 2012 yılında yayımlanan geçici koruma yönergesinin artık yeni bir hukuki metne dönüşme zorunluluğu ortaya çıkmıştır. 2013 yılında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve 2014'te Geçici Koruma Yönetmeliği yasal hale gelmiştir (Yazıcı ve Düzgaya, 2017: 446). Şunu belirtmekte fayda vardır ki, geçici koruma statüsünün, birden çok duruma ve ülkeden ülkeye farklılık gösteren bir yapıya sahip olmasından dolayı uluslararası hukuk alanında kabul gören bir anlamı bulunmamaktadır (Edwards, 2012: 5). Geçici koruma, bir kitlesel göç durumunda göç eden kişilere acil koruma amacıyla sağlanan belirli süreli ve sınırlı bir statüdür (McAdam, 2007: 3). Yani bu statünün süresi, sınırlıkları gibi özellikleri hakkında da uluslararası alanda ortak bir yapı yoktur (İneli-Ciğer, 2017: 566). Türkiye'de Suriyeli mülteciler için sağlanan bu statünün uluslararası alanda bir karşılığı, bir anlamı yoktur. Bu da bu kişileri daha çok kırılgan hale getirmektedir. Çorabatır (2016) Türkiye'deki Yabancılar ve Uluslararası Kanunu'nun geçici koruma statüsündeki Suriyeli mültecilere hak temelli bir anlayış sunmaktan uzak olduğunu, temel verilen hakların (eğitim, sağlık, işgücüne katılım gibi) hükümetin kararına bırakıldığını ve bu kişilerin uzun dönemdeki sorunlarının çözümünde ise eksiklerinin olduğunu, sorunların çıktığını belirtmektedir (Çorabatır, 2016: 7-8).

⁶ <http://www.hyd.org.tr/?pid=296>. 1994 Yönetmeliği 8. Madde.

2013 yılında kabul edilen “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda, (YUKK) ‘mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma ve geçici koruma’ şeklinde dört farklı mülteci/sığınmacı statüsü belirlemiştir. Buna göre Türkiye;

Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında ‘mülteci statüsü’ vermektedir (İnternet-3).

Yine Türkiye,

Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında ‘şartlı mülteci’ statüsü vermiştir (İnternet-3).

Diğer taraftan adı geçen kanunla mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen,

Ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde, ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ‘ikincil koruma’ statüsü vermiştir (İnternet-3).

2013 yılı Nisan ayında kabul edilen Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na (YUKK) kadar Türkiye’de ‘geçici koruma’ statüsüyle ilgili herhangi bir düzenleme mevcut değildi. Yugoslavya’da meydana gelen iç savaş neticesi 1990’lardan itibaren yaşanan kitlesel göçlere dair düzenlemeler yapılması Avrupa Birliği (AB) gündemine gelmiş ve AB Konseyi tarafından 1999’da Tampere’de gerçekleştirilen toplantıda Geçici Koruma Yönergesi hazırlanmıştır. Yönergede, ‘geçici’ bir duruma işaret edilmekte ve geçici koruma altındaki kişilerin ülkelere dönüşlerinde gönüllülük esas alınmakta idi (Demirel, 2015: 54-55). Bu şekilde geçici koruma rejiminin tanımlanması gerçekleşmişti. Türkiye de Avrupa Birliği (AB) üyelik müzakereleri kapsamında göç ve mülteci politikalarını gözden geçirip mevzuatını AB’ye uyumlu hâle getirirken, Nisan 2012’de Başbakanlık tarafından yayımlanan genelgeyle Suriyelilerin “geçici koruma” altında olduğu bildirilmiş ve “açık kapı politikası” uygulamaya konulmuştur. Bu hukukî statü kapsamında Suriye’den gelen kişilerin tüm insanî ihtiyaçları giderilmeye ve güvenlikleri sağlanmaya çalışılmıştır. Bazı haklara dair tanımların yapılmamış olması sebebiyle “Geçici Koruma”, 4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilen ve 2014’te yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun (YUKK) 91. Maddesiyle yeniden düzenlenmiştir (Şimşek, 2017: 18). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun **91 inci maddesinde** geçtiği hâliyle Geçici Koruma şu şekilde tarif edilmiştir:

“Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılar geçici koruma sağlanabilir. Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve

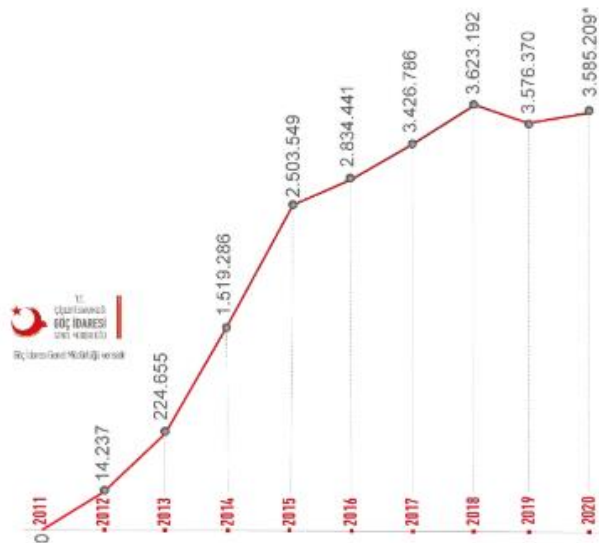
yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirler ile ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir’’ (İnternet-4).

Buna göre Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun yürürlüğe girmesi neticesinde kitlesel olarak Türkiye’ye sığınanların girişleri, kabulleri, Türkiye’den gönüllü olarak ülkelerine geri dönüşleri, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirler, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği ile koordinasyon gibi geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri düzenlemek, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmeliğe mahsus kılınmıştır.

Yukarıda yapılan tanımlamalara rağmen, İnsan Hakları Bildirgesi Madde 14’te belirtilen “Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır” ifadesine binaen geçici koruma statüsündeki Suriyelilerle yapılan görüşmelerle ortaya çıkan bu çalışmada, söz konusu kimseler için mülteci kavramı kullanılacaktır. Bununla birlikte çalışmanın yazarı, ilgili kanunlarda yapılan tanımlamalar gereği Suriyelilerin Avrupa ülkeleri dışından gelmeleri nedeniyle, onların hukuken mülteci olarak tanımlanmasının mümkün olmadığını farkındadır. Yine 2011 yılı Nisan ayı sonrasında kitlesel olarak Türkiye’ye gelen Suriyelilerin, bireysel başvurularının alınmadığı ve YUKK’un yürürlüğe girmesinden sonra onlara şartlı mülteci statüsünün verilmesinin de mümkün olmadığı ortadadır. Öyle görünüyor ki bu tür yasal kısıtlamalar ve her geçen gün artan sayıları, zamanla Suriyelilerin tanımlanmasında “misafir” söyleminin oluşmasına neden olmuştur. Söylemsel olarak bile kendini bir yere ait hissetmeme veya gidilen yerde geçicilik ifade eden bu hal, fiilî olarak temel hakların hak temelli olarak sunulmamasına; bunun bir neticesi olarak da Suriyelilerin toplumsal uyumunda derin çatlaklar oluşmasına sebebiyet vermiştir.

2018-2019 yılı United Nations Refugee Agency (UNHRC) raporuna göre Suriye’de meydana gelen çatışmalardan ötürü 5 milyondan fazla kişi başka ülkelere göç ederek kayıtlı mülteci olurken, 7 milyondan fazla kişi ise Suriye içerisinde yer değiştirmiştir (İnternet-5). Tarihsel süreçte önemli göç güzergahları üzerinde olan Türkiye ise 2011 yılında yaşanan bu insanî krizden küresel ölçekte en fazla etkilenen ülke olmuştur. Aşağıda 2011 yılından itibaren yıllık bazda Türkiye’de bulunan Suriyeli göçmenlerin sayısı ile ilgili verilen tablodan (İnternet-6) da anlaşılacağı üzere Türkiye’ye gelen Suriyeli göçmenlerin sayısındaki ilk dramatik artış 2013 yılında olmuş; sonrasında bu sayı daha da artarak 2020 yılı itibarıyla 3.585.209 kişiye ulaşmıştır.

Şekil 1:Türkiye’de Bulunan Suriyelilerin Yıllara Göre Değişimi

2020 yılı itibarıyla Türkiye’de bulunan toplam 3.585.209 Suriyeli mültecinin ancak 59.077’si barınma merkezlerinde hayatlarını sürdürmekte, diğerleri barınma merkezleri dışında yaşamaya çalışmaktadır (İnternet-7). Barınma merkezi dışında yaşayanların sayısının fazla olması ve bu sayının artmaya devam etmesi, onların yerel halkla doğrudan iletişim halinde oldukları anlamına gelmektedir. Bu sayı artışı, aynı zamanda yerel halkta da Suriyeli mültecilerin geçici değil kalıcı olduklarına dair kanaatleri pekiştirmektedir.

Şekil 2: Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler

Şekil 2’de de görüleceği üzere Suriyelilerin büyük bir çoğunluğu barınma merkezi dışında yaşamakta olup, Türkiye’nin çeşitli illerine dağılmış durumdadır. Hareket halindeki bu büyük nüfus eğitim seviyesi, yaş, bilgi, beceri ve donanım itibarıyla birbirlerinden farklı niteliklere sahiptir. Homojen olmayan bu büyük nüfus, uyum hususunun önemini daha derinden düşünmeyi zorunlu kılmaktadır. Türkiye’de bulunan Suriyelilerin ülke içindeki dağılımlarını gösteren Tablo 1’e bakıldığında da, en fazla Suriyeli göçmeni barındıran şehirlerin sınır bölgelerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI

İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN SURIYELİ	İL NÜFUS	KAYITLI SURIYELİ NÜFUSU İLE İL NÜFUSUNUN KARŞILAŞTIRILMA YÜZDESİ	İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN SURIYELİ	İL NÜFUS	KAYITLI SURIYELİ NÜFUSU İLE İL NÜFUSUNUN KARŞILAŞTIRILMA YÜZDESİ
TOPLAM		3.641.503	83.154.997	4,38%	TOPLAM		3.641.503	83.154.997	4,38%
1	ADANA	251.194	2.237.940	11,22%	42	KAHRAMANMARAŞ	92.759	1.154.102	8,04%
2	ADYAMAN	22.173	626.465	3,54%	43	KARABÜK	1.144	248.458	0,46%
3	AFYONKARAHİSAR	10.901	729.483	1,49%	44	KARAMAN	820	253.279	0,32%
4	AGRI	1.191	536.199	0,22%	45	KARS	185	285.410	0,06%
5	AKSARAY	3.678	416.367	0,88%	46	KASTAMONU	3.058	379.405	0,81%
6	AMASYA	1.002	337.800	0,30%	47	KAYSERİ	78.563	1.407.409	5,58%
7	ANKARA	99.332	5.639.076	1,76%	48	KIRIKKALE	1.859	283.017	0,66%
8	ANTALYA	2.627	2.511.700	0,10%	49	KIRKLARELİ	978	361.836	0,27%
9	ARDAHAN	117	97.319	0,12%	50	KIRŞEHİR	1.636	242.938	0,67%
10	ARTVİN	41	170.875	0,02%	51	KİLİS	109.123	142.490	76,58%
11	AYDIN	7.953	1.110.972	0,72%	52	KOCAELİ	55.216	1.953.035	2,83%
12	BALIKESİR	4.813	1.228.620	0,39%	53	KONYA	117.795	2.232.374	5,28%
13	BARTIN	300	198.249	0,15%	54	KÜTAHYA	2.023	579.257	0,35%
14	BATMAN	15.530	608.659	2,55%	55	MALATYA	30.116	800.165	3,76%
15	BAYBURT	24	84.843	0,03%	56	MANİSA	13.612	1.440.611	0,94%
16	BİLECEK	618	219.427	0,28%	57	MARDİN	88.897	838.778	10,60%
17	BİNGÖL	1.048	279.812	0,37%	58	MERSİN	221.418	1.840.425	12,03%
18	BITLİS	1.236	348.115	0,36%	59	MUĞLA	11.251	983.142	1,14%
19	BOLU	3.783	316.126	1,20%	60	MÜŞ	1.597	408.809	0,39%
20	BURDUR	8.131	270.796	3,00%	61	NEVŞEHİR	11.235	303.010	3,71%
21	BURSA	178.038	3.056.120	5,83%	62	NİĞDE	5.818	362.861	1,60%
22	ÇANAKKALE	5.347	542.157	0,99%	63	ORDU	918	754.198	0,12%
23	ÇANKIRI	799	195.789	0,41%	64	OSMANIYE	47.810	538.759	8,87%
24	ÇORUM	2.972	530.864	0,56%	65	RİZE	1.103	343.212	0,32%
25	DENİZLİ	12.704	1.037.208	1,22%	66	SAKARYA	15.401	1.029.650	1,50%
26	DIYARBAKIR	23.355	1.756.353	1,33%	67	SAMSUN	7.329	1.348.542	0,54%
27	DÜZCE	1.763	392.166	0,45%	68	ŞİRT	4.442	330.280	1,34%
28	EDİRNE	1.061	413.903	0,26%	69	SİNOP	199	218.243	0,09%
29	ELAZIG	12.202	591.098	2,06%	70	SIVAS	3.567	638.956	0,56%
30	ERZİNCAN	122	234.747	0,05%	71	SANLIURFA	420.743	2.073.614	20,39%
31	ERZURUM	1.134	762.062	0,15%	72	SIRNAK	14.993	539.615	2,83%
32	ESKİŞEHİR	5.484	887.475	0,62%	73	TEKİRDAĞ	12.469	1.055.412	1,18%
33	GAZİANTEP	451.982	2.069.364	21,84%	74	TOKAT	1.075	612.747	0,18%
34	GİRESUN	217	448.400	0,05%	75	TRABZON	3.441	808.974	0,43%
35	GÜMÜŞHANE	87	164.521	0,05%	76	TUNCELİ	38	84.660	0,04%
36	HAKKARİ	5.152	280.991	1,83%	77	USAK	2.640	370.509	0,71%
37	HATAY	435.584	1.628.894	26,74%	78	VAN	2.243	1.136.757	0,20%
38	İGDİR	93	199.442	0,05%	79	YALOVA	3.892	270.976	1,44%
39	İSPARTA	6.768	444.914	1,52%	80	YOZGAT	4.998	421.200	1,19%
40	İSTANBUL	516.510	15.519.267	3,33%	81	ZONGULDAK	677	596.053	0,11%
41	İZMİR	147.356	4.367.251	3,37%					

*02.12.2020 tarihi itibarıyla

Suriye’den gelen bu yoğun göçü ve diğer göç hareketlerini koordine etmek amacıyla 2013 yılında İçişleri Bakanlığı’na bağlı olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu aşamada sağlıklı ve işlevsel bir göç yönetiminin sağlanabilmesi için dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, ‘kayıtlanma’ olmuştur. Ancak birçok Suriyeli göçmenin belge sunmak yerine sadece beyanda bulunarak işlem yaptırması, bazılarının yanlış bilgi vermesi, verdiği bilgilerin gerçeği yansıtmaması gibi sıkıntılar da mevcuttur. Bu sıkıntıların aşılmasında biometrik kayıt oldukça önemli hâle gelmiştir (Erdoğan, 2018: 70).

Çorabatır (2016), Suriyeliler ile ilgili Türkiye’nin cömert ve insancıl yaklaşımına karşın uzun dönemde—uyum ihtimalinin zor olduğunu ve bunun nedenin de mülteci statüsü verilmemesinden kaynaklı olduğunu belirtmektedir (Çorabatır, 2016: 3). Türkiye’nin Avrupa dışından gelen kişilere mülteci statüsünü vermemesi, resmi olarak da Avrupa dışından gelen kişiler üzerinde, bir sorumluluğu olmadığı yorumu yapılabilir. Suriyelilerin her geçen gün sayılarının ve kalıcılıklarının artması, sadece toplumsal bakımdan değil siyasî, ekonomik ve güvenlik açısından da çeşitli riskleri ve güçlükleri beraberinde getirmiştir. 2020 yılı itibari ile Türkiye’de, 550 bin Suriyeli bebeğin doğduğu, 110 bin kişinin vatandaşlık aldığı, 1 milyon kişinin işgücü piyasasında bulunduğu, 650 bin kişinin devlet okullarında eğitim gördüğü göz önüne alındığında, bu kişilerin nasıl bir yaşam sürecekleri ve sosyal uyumları sağlanmadığında oluşabilecek risklerin neler olacağı, nasıl aşılabileceği ve sürdürülebilir şekilde huzurlu ve güvenli bir yaşam sürmeleri için neler yapılacağı önemli olmaktadır (Erdoğan, 2019). Uyum politikalarının “misafirlik” üzerinden şekillendiğine dikkat çeken Erdoğan (2015), bu konunun büyük oranda ekonomik söylemlerle sınırlı olduğunu da ifade etmektedir (Erdoğan, 2015: 320).

Yukarıda verilen verilerden hareketle Türkiye’nin bu durumu tek başına aşamayacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Erdoğan (İnternet-11) Türkiye’ye Suriyeliler konusunda diğer ülkelerden yeterli desteğin verilmediği, yük paylaşımının yapılmadığına ise ayrıca vurgu yapmaktadır. Örnek olarak ise 2017 yılında Köln Üniversitesinde Becker (İnternet-10)’ın çalışmasını göstermektedir. Bu çalışmada bir mültecinin Almanya’ya maliyetinin yılda 15 bin Avro olduğunu ve Türkiye’deki Suriyeli mültecilerin Almanya’da olduğu düşünülürse 9 yıllık bir maliyete bakıldığında sadece ekonomik maliyetin 265 milyarı aşacağını göstermektedir. Burada vurgulanması gereken en önemli şey ekonomik bir maliyet yük paylaşımı değildir. Avrupa Birliği (AB) ne kadar malî destek sağlarsa sağlasın sosyal alanda oluşabilecek risklerin önüne geçilmesi zor olabilmektedir. Bu nedenle sosyal uyum alanında daha kapsamlı bir işbirliğine ihtiyaç vardır.

Suriyeli göçmenlerin gerek emek piyasalarına girişlerinde, gerekse sosyal hayata uyum sağlamalarında çeşitli riskler ve dezavantajlar bulunduğu ortadadır. Hatta zaman zaman birbirine eş eğitim seviyesine sahip yerli nüfus ile Suriyeli göçmenlerin aynı alanda rekabet eder konuma gelme ihtimali bile uyumun gerçekleşmesini zorlaştırıcı neden oluşturabilmektedir. Bununla birlikte Keneş’in (2016) ifadesiyle göç edilen ülkedeki toplumun ‘karşılama ve tanıma kültürü’ne sahip olması, uyum sürecini olumlu açıdan etkileyecek önemli bir faktör olmaktadır (Heckmann, 2016: 5). Ancak göç edilen ülkenin, farklı etnik unsurlardan oluşan sığınmacılara yönelik önyargıları, farklı olana karşı duyduğu hoşnutsuzluk, medyanın farklı metaforlar kullanarak göçmenlere karşı olan algıları kötü yönde etkilemesi, uyum sürecini olumsuz etkileyecek etmenlerdir. Keneş (2016) bu duruma şu şekilde dikkat çekmektedir: “Suriyeli mültecilerin başlı başına nicelik bakımından fazlalığını belirtmek için “dalga”, “akın”, “sel”, “yangın” ve “patlama” gibi kavramların kullanılması ve ülkenin mülteciler tarafından işgal edilmesi şeklinde bir felaket senaryosu çizilmesi yoluyla “biz”in güvenliğinin tehlikede olduğu düşüncesi ortaya çıkarılmaktadır” (Keneş, 2016: 261).

3.1. Suriyelilerin Sosyal Uyum

Hayatın tüm alanlarını etkileyen yapısıyla göç, başta insan ve mekân arasındaki ilişkinin yeniden tanımlanmasını ve kurulmasını gerektiren sosyal ve kültürel yönlerinin yanı sıra hukukî,

ekonomik ve güvenlik yönleriyle de dikkatle yönetilmesi gereken bir durumdur (Adıgüzel, 2016: 173). Yani göç etme ile başlanılan süreç sonunda gidilen yerde tüm bireysel ve sosyal ilişkiler bir şekilde yeniden kurularak devam ettirilmek zorundadır.

Göçler sonucunda meydana gelen yeni sosyal yapı sadece göç edeni değil aynı zamanda göç alan toplumun içindeki bireyleri de yeni bir etkileşim içine sokmaktadır. Bu etkileşimle birlikte baş gösteren uyum⁷ meselesi, tek yönlü olarak gerçekleşmesi mümkün olmayan, göçmen ve yerli nüfus arasında çift yönlü olarak gerçekleşen bir ilişki biçimidir ve bu sürecin tam olarak sonlanması, ancak varılan ülkedeki insanlarla uyum içerisinde yaşamak ile mümkün olmaktadır.

Bir taraftan göçmenler, geniş bir toplumsal yapının içine girmeye çalışırken; diğer taraftan gidilen yerdeki toplum da, göçmenlerin toplumsal yapının içine girmesine imkân tanıyacak kapıları açık tutarak karşılıklı etkileşime istekli bir durumda olmalıdır (Adıgüzel, 2018: 59). Bu çift yönlü sürece göçmen açısından bakıldığında, geldiği ülkenin öz kültürünü kaybetmeden ve kaybetmek zorunda kalmadan hedef ülkedeki toplumun hayat tarzına uyum sağlamak; hedef ülkedeki kişiler açısından bakıldığında ise, gelen kişilerin temel ihtiyaçlarının giderilmesi ve mevcut toplumsal düzenin sağlıklı işleyişinin bozulmadan birlikte yaşam kültürünün geliştirilmesi öncelikli olmaktadır (Erdoğan, 2018: 20).

Aksi takdirde aynı kaderi yaşayan kişilerin aynı mekânı/alanı beraber paylaşma eğiliminin bir neticesi olarak göçmenlerin gettolaşma yönünde hareket etmesi kaçınılmaz olacaktır. Gettolaşmanın meydana geldiği alanlarda aidiyetin sıkışması ve bunun yan etkileri de sosyal uyumun önündeki en büyük engellerden biri olmaktadır (Erder, 2006: 39-43).

Göçmenlerin geldikleri toplumla sosyal uyumlarının tam olarak sağlanabilmesi için birden çok boyutu olan uyum çalışmalarının da birden çok alanla, yani ekonomik, politik ve sosyo-kültürel alanlarla bütünlük bir biçimde yürütülmesi gereklidir (Bayrak, 2018: 51). Görüldüğü kadarıyla göç eden bireylerin sistemsal uyumları daha kısa sürede ve kolay bir şekilde gerçekleşirken, sosyal ve kültürel uyumları daha uzun bir süreç almaktadır (Adıgüzel, 2018: 75). Ancak toplumsal huzurun sağlanması ve sürdürülmesi, çift yönlü ve uzun süreli çaba ve gayretler gerektiren bu sosyal ve kültürel uyumla alakalıdır.

Suriyelilerin kitlesel halde Türkiye'ye gelmesi, Türkiye'yi mevcut göç politikalarını gözden geçirmek ve yenilemek durumunda bırakmıştır. Bu yenilemede en önemli konuların başında uyum konusu gelmektedir. Bu konuya dikkat çeken Erder (2017), Suriye göçünü diğer göçlerden ayıran özellikleri şu şekilde sıralamıştır: İlk olarak Suriye göçü başlangıcından itibaren siyasetin ve medyanın gündeminde olan bir göç olayıdır. İkinci olarak ise Bileşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)'nin bu sürece dâhil edilmek istenmemesidir (Erder, 2017: 128-129). Çalışma konusu olan uyum meselesinde Türkiye'de Suriyeli mültecilerin meşrulaştırılması görünürlüklerinin de artmasına neden olmuş, Türkiye'deki yerel halktan kişilerle uyumun sağlanması önem arz etmeye başlamıştır. Bu anlamdaki en önemli gelişme YUKK'da uyum konusunun şu şekilde ele alınması olmuştur:

“Genel Müdürlük, ülkenin ekonomik ve mali imkânları ölçüsünde, yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ülkemizde toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak ve ülkemizde, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum

⁷ Entegrasyon-uyum kavramları uzun bir süre göç hareketlerinin tartışma ve analiz tabanı olarak kabul edilmiş olmasına rağmen çalışmamızda bu iki kavram eş anlamlı olarak kullanılmayacaktır.

faaliyetleri planlayabilir. Yabancılar, ülkenin siyasi yapısı, dili, hukuki sistemi, kültürü ve tarihi ile hak ve yükümlülüklerinin temel düzeyde anlatıldığı kurslara katılabilir (3). Kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, eğitime ve ekonomik faaliyetlere erişim, sosyal ve kültürel iletişim, temel sağlık hizmeti alma gibi konularda kurslar, uzaktan eğitim ve benzeri sistemlerle tanıtım ve bilgilendirme etkinlikleri Genel Müdürlükçe kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarıyla da iş birliği yapılarak yaygınlaştırılır” (İnternet-8).

Bu şekilde YUKK’un 96. Maddesinde, kamu kurum ve kuruluşlarının katkılarından da yararlanarak “yabancı kişilerin ülkemizde toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak, ülkemizde, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve becerileri kazandırmak” amaçlanmış (İnternet-8); dolayısıyla da birden çok alanı ilgilendiren uyum konusunun çok yönlü katkıları ele alınıp sürdürülmesi tavsiye edilmiştir.

Göç ve Entegrasyon Politika Endeksi’ne göre Türkiye, geneli Avrupa Birliği üyesi ülkelerden oluşan 38 ülke içerisinde uyum politikaları konusunda 38. sıradadır (İnternet-9). Bu olumsuz durum dâhilinde dikkat edilmesi gereken şey, Türkiye’ye yönelen göçün zorunlu bir kitlesel göç olması durumudur. Çevre ülkelerde meydana gelen karışıklıklar nedeniyle çok fazla sayıda insan Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmıştır. Bu ani ve kitlesel haldeki göçün yönetilmesi ve kontrol edilmesi oldukça güçtür. Bununla birlikte tüm olumsuzluklara ve diğer ülkelerin kapılarını kapatarak insanlık dramına sessiz kalmalarına rağmen Türkiye, büyük bir alicenaplık örneği göstererek göçmenlere açık kapı politikası uygulamıştır. Bu bakımdan Türkiye’nin önceliği uyum politikaları olmamış/olamamış, gelen göç dalgasını mümkün olduğu ölçüde kontrol altına alıp yerleştirmeye çalışmak ve gelen kişilerin temel ihtiyaçlarını karşılayarak yaşamlarını idame ettirmeye gayret etmek olmuştur (Bayrak, 2018: 58). Ancak süreç artık uyum meselesini daha dikkatlice ele almayı gerektirmektedir.

4. Çalışmanın Problemi

Araştırmanın temel problemi:

- 1- Gelmelerinin üzerinden 9 yıl geçtikten sonra Düzce yerinde Suriyeli mülteciler sosyal uyumlarını sağlayabilmiş mi?
- 2- “Düzce ölçeğinde” yerel halk, sayıları her geçen gün artan Suriyeli mültecilerle sosyal uyum sağlayabilmiş mi? sorularına cevap aramaktır.

4.1. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmayla, Suriye’den Türkiye’ye yönelen göç hareketlerinin Türkiye’deki toplumsal kabul ve uyum durumunun Düzce ölçeğinde bir değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Uyum konusu tek taraflı bir durum olmadığı için sadece Suriyeli mültecilere değil, Düzce’deki yerel halka da bu konuda yarı yapılandırılmış görüşme formuyla hazırlanan sorular sorulmuştur. Yapılan araştırma neticesinde, uyum konusuna yerel ölçekte fayda sunulması amaçlanmıştır.

4.2. Çalışmanın Yöntemi

Araştırma kapsamında kullanılan veriler öncelikli olarak Erdoğan’ın (2019) “Suriyeliler Barometresi”, Danış’ın (2016) “Türk Göç Politikasında Yeni Bir Devir: Bir Dış Politika Enstürmanı Olarak Suriyeli Mülteciler”, Sema Erder’in (2017) “Suriye Göçü ve Sonrası” adlı çalışmalarını dikkate alınarak ve ORSAM (2012, 2015)’da yapılan çalışmalar ile Mülteciler Derneği Sosyal Uyum Stratejisi (İnternet-9) belgesinden yararlanılarak oluşturulan sorularla hazırlanan görüşme formundan elde edilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve derinlemesine görüşme yöntemiyle veriler toplanmıştır. Bu yönteminin benimsenmesinin nedeni, farklı araştırma

tekniklerinin (odak grup, derinlemesine gözlem gibi) içerisinde yer aldığı, toplumsal alanda yapılan çalışmalarda kullanılan (Beuving ve Vries, 2015: 19) ve yapılan araştırmada kişilerin anlattıkları durumların, ifadelerin ayrıntılı olarak verildiği, kişilerin bilgi ve deneyimlerinin daha iyi anlaşılabilirdiği (Sayım, 2019: 55), kimi zaman en mahrem bilgilerin, duygu ve düşüncelerin paylaşıldığı bir yöntem olmasıdır (Kümbetoğlu, 2017: 180).

Veriler toplanırken yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular hem Düzce'deki yerel halka hem de Suriye'den gelen ve Düzce'de ikamet eden Suriyeli mültecilere sorulmuştur. Suriyeli 14 kişi ve yerel halktan 14 kişi olmak üzere toplam 28 kişi ile 12-23 Kasım 2018 aralığında görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada kişilere herhangi bir zarar gelmesini engellemek adına kişilerin isimlerinin verilmemesi, görüşmeyi istedikleri anda sonlandırılacağına belirtilmesi, görüşme sırasında istemedikleri bilgilerin yazılmayacağına söylenmesi gibi etik ilkeler benimsenmiştir (Kümbetoğlu, 2017: 174). Cevaplar verilirken Suriyeli Kadın (S.K.), Suriyeli Erkek (S.E.) ve Düzceli Kadın (D.K.), Düzceli Erkek (D.E) olarak kodlanmıştır.

Görüşülen Suriyeli mültecilere Suriyeli tanıdık bir öğrenci vasıtasıyla ulaşılmıştır. Yerel halka ulaşımında ise Düzce merkezde bulunan esnaf ya da kafede oturan kişiler rastgele seçilmiş, görüşme amacı anlatılmış, sözlü ve yazılı rızaları alınarak (aynı şekilde Suriyeli kişilerden de rıza onayı alınmıştır) görüşme sağlanmıştır. Araştırmaya katılan kişiler ile kafe ve iş yerlerinde müsait oldukları zaman aralıklarında görüşmeler yapılmıştır.

5. Bulgular

Türkiye'de sosyal uyum ile ilgili olarak çeşitli çalışmalar yapılmıştır ve hâlen de yapılmaktadır. Bu çalışmada, yaşanan süreç, iki yönlü olarak, yani hem Suriyeli mülteciler hem de Düzce'deki yerel halk açısından incelenerek il içerisindeki sosyal uyum hususunda bir durum tespiti yapılması amaçlanmıştır.

Türkiye'de mülteci ve geçici koruma altındakilerin ikameti için oluşturulan pilot illerden⁸ biri de çalışmamız kapsamındaki Düzce ilidir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Düzce'nin 2019 yılı toplam nüfusu 392.166'dır. Geçici Koruma kapsamında 1.819 kişi mevcuttur (GİGM, 2020). Geçmişten beri çoklu etnik bir yapıya sahip olan Düzce, sadece Geçici Koruma kapsamındaki Suriyeli mültecileri değil, Afganistan ve Irak gibi başka ülkelerden gelen kişileri de barındırmaktadır.

Gelmelerinin üzerinden geçen 9 yılın ardından Suriyeli mültecilerin “sosyal uyumunu” yerel ölçekte anlamak amacıyla olan bu çalışmada derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Bunun neticesinde ortaya çıkan sonuçlar bu kısımda kişilerin verdiği cevaplarla birlikte sunulmuştur.

Demografik özelliklerine bakılacak olursa; görüşülen 14 Suriyeli mültecinin % 14'ü kadın, %86'sı ise erkektir. Düzce'de görüşülen 14 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının ise %57'si erkek, % 43'ü kadındır. Görüşülen kişilerin medeni durumları; Suriyeli mültecilerin %21'i evli, % 79'u ise bekar. Düzce'de görüşülen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ise %14'ü bekar, % 86'sı evlidir.

⁸ “Uydu Kent” uygulamasının dayanmış olduğu 1994 Yönetmeliğin 6. Maddesi şöyledir: “Türkiye’ye iltica eden veya başka bir ülkeye iltica etmek üzere Türkiye’den ikamet izni talep eden münferit yabancıların talepleri, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi ile Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 31 Ocak 1967 tarihli Protokol gereğince Dışişleri Bakanlığı ile ilgili diğer bakanlık ve kuruluşların görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığı’na karara bağlanır. İçişleri Bakanlığı’na alınan karar valilikler aracılığıyla yabancıya tebliğ edilir. Talebi kabul edilen yabancı, İçişleri Bakanlığı’na uygun görülecek bir misafirhanede barındırılır ve İçişleri Bakanlığı’na gösterilecek bir yerde serbest ikamet edebilir.” (Kahya, 2014: 29).

Görüşme yapılan kişilere sosyal uyum ile ilgili çeşitli sorular sorulmuştur. İlk olarak görüşülen Suriyeli mültecilerin cevapları, ardından da Düzce'deki görüşülen yerel halktan kişilerin cevapları verilmiştir.

Suriyeli Mültecilere Misafir Denilmesinden Rahatsızlık Duyuyor musunuz? Sorusu sorulmuştur.

Görüşme sağlanan kişilerin kendilerine misafir denilmesine artık alıştıkları gözlemlenmiştir. Bununla ilgili görüşülen iki kişinin görüşleri şöyledir:

“S.E(24): Misafiriz. Zaten gerçek, biz misafir geri döneceğiz.”

“S.K(28): Misafir denilmesinden hoşlanmıyorum. Hadi gidin der gibi.”

Suriyeli mültecilere vatandaşlık almak isteyip istemedikleri sorulmuştur.

Görüşülen Suriyeli göçmenler vatandaşlık almak istediklerini ve T.C. vatandaşı olup buradaki haklardan yararlanmayı arzuladıklarını belirtmişlerdir.

Oturacağınız Mahalleyi Seçerken Göçmen Olmasına Dikkat Ediyor musunuz?

Bununla ilgili kişilerin görüşleri şu şekildedir:

“S.E(30): Evi beğendim. Bekar sıkıntı. Buldum, tuttum.”

“S.E(22): Türkçe bilmeyince sıkıntı. Suriyeli arkadaşlar yardım ediyor.”

“S.K. (34): Hayır. Onlar daha kötü davranıyor. Başka yer istiyoruz oturmak için. Onların olmadığı.”

“S.K. (28): Ben geldim Suriye'den. Çerkesim burada bir mahalle var orada oturuyorum. Onlarda Çerkes. Bana iyi davranıyorlar.”

Savaş Bitse Düzen Sağlansa Suriye'ye Geri Dönmemeyi Düşünür müsünüz? Savaş sona erse bile görüşülen kişilerin çoğu ülkelerine geri dönmek istememektedir. Geri dönmek isteyenlerin nedeni ise orada ailelerinin olmasıdır.

“S.E(30): Ailem orada.”

“S.E(21): Savaş bitse de Suriye'ye dönmek istemem her şey bitti, gitti. Yanımıza elbise aldık geldik zor geri gitmek. Burada şimdi bir arkadaş sosyal çevre genişledi daha iyi oldu.”

Düzce İlinde yerel halktan görüşülen kişilere sorulan sorulara ve verdikleri cevaplara aşağıda yer verilmiştir.

Yaşanan Süreçte Suriyelilere Yeterince Yardım Yapıldığını Düşünüyor musunuz?

“D.K. (25): Suriyeli kişilere çok fazla yardım yapıldı. Bence bu kadarı da yapılmamalıydı. Biz aynı duruma düşsek kimse böyle yapar mıydı?”

“D.E. (30): Yardımlar yeterli ama keşke yardım yerine iş bulunsaydı. Sadece para yardımı yeterli değil.”

Suriyelilerin Ülkemize Kabul Edilmesini Zararlı Görüyor musunuz?

“D.K. (35): Zararlı oldu bence, keşke alınmasaydı. Kendi halkımız aç, işsiz. İşlerimizi elimizden alıyorlar. Uyum sağlayamadılar bize. Sürekli kendi dillerinde konuşuyorlar.”

“D.K. (28): Savaş vardı, geçici olarak gelmeleri uygundu. Ancak uzun süre kalmaları huzurumuzu bozdu.”

“D.E. (45): Din kardeşlerimiz, Osmanlıdan gelen birlikteliğimiz var. Biz sahip çıkmayacağız da kim çıkacak.”

Suriyelilerin Toplumsal Yaşamımıza Uyum Sağlayamayacağını mı düşünüyor musunuz?

“D.E. (40): Sağlayamazlar, farklı dilde konuşuyorlar ve bizim dilimizde öğrenmek istemiyorlar. Kendi arkadaşlarıyla takılıyorlar.”

“D.E. (25): Onlar buralı değiller, nasıl uyum sağlayacaklar. Başka ülkedenler. Bizim gibi değiller. Her yerde görüyorum ve yüksek sesle konuşmalarından rahatsız oluyorum. Nasıl uyum sağlamış olabilirler ki.”

Suriyeliler Yaşadıkları Mahallelerde Çeşitli Problemlere Sebep Olurlar mı?

“D.K. (36): Evet oluyorlar. Bizim mahallede var. Seslerinden durulmuyor. Neden böyleler, anlayamıyoruz da.”

“D.E. (28): Farklı dili konuşunca bazen benim hakkımda mı konuşuyorlar acaba bir şeyler mi söylüyorlar diye rahatsız oluyorum. Çok çocukları var. Onlar yüzünden çocukların parka gitmesini istemiyorum.”

Yapılan görüşmeler çerçevesinde genel bir yorumlama yapılacak olursa; Düzce’de Suriyeli göçmenlerin kabul ve uyumuna yönelik olumsuz bir tablo ortaya çıkmıştır. Toplumsal olarak uyum sağlanamayacağı düşüncesi yerel halk da yüksek orandadır. Savaşın bitmesi durumunda Suriyelilerin geri gönderilmesi gerektiği, hatta şu anda eli silah tutan erkeklerin ülkelerine gitmeleri gerektiği düşüncesi yaygındır. Düzcelilerin, kendilerini, işlerini elinden alan kimse ya da birçok problemin kaynağı olarak görmeleri ise Suriyeli göçmenlerin rahatsız olduğu konuların başında gelmektedir.

6.Sonuç

Son zamanlarda dünyada ve Türkiye’de çözülmesi gereken en önemli sorunlardan biri göçmenlerin toplumsal kabulü ve uyumu meselesidir. Görüldüğü kadarıyla bu konuda en hassas grupların başında Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler gelmektedir. Suriyelilerin Türkiye’ye sığınmaları konusu, hem nitelik hem de nicelik bakımından önem arz etmektedir. Zira bu durum, ülkeyi ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel açıdan etkileyen önemli bir toplumsal mesele haline gelmiştir. Dikkatlice yönetilmesi gereken uyum süreci, tek yönlü bir mesele olmayıp birlikte, karşılıklı etkileşim içinde ele alınmalıdır.

Bu etkileşim sürecinde uygun bir uyum politikası oluşturulması için sürece sadece hükümetin değil diğer paydaşların (yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, akademisyenler gibi) da dâhil edilmesi gerekir. Ancak burada belirtilmesi gereken önemli bir husus da uyumun da içerisinde bazı riskler barındırmasıdır. Bunu Erdoğan (2018) şu şekilde açıklamıştır: “Uyum alanında yapılacak olan her faaliyetin Suriyeli mültecilerin kalışlarını güçlendirecek olması, önemli olanın ise kalışlarının mı yoksa uyum konusuna yeterince öncelik verilmez ise ortaya çıkacak sosyal sorunların, problemlerin mi daha riskli olacağıdır” (Erdoğan, 2018: 245). Yerel toplumunun geçmişten günümüze intikal eden insan ve hak temelli kültürel genetiğinde var olan “misafirperverlik” anlayışı, her açıdan takdire şayandır; ancak geçicilik üzerinden ertelenen ve göz ardı edilen mevcut sorunlar çok ciddi başka sorunlara meydan verecek cinstendir.

Sosyal Uyum ile ilgili var olan problemlerin çözülebilmesi için şu önerilerde bulunulabilir:

Belirli seviyede Türkçe dil kursu verilmesi ve yerel halkın kültürünü tanıtım amaçlı faaliyetlerin yapılması, yerel halkın Suriyeliler konusunda doğru bir şekilde bilgilendirilmesi, özellikle Suriyelilerin çalışmaları ile ilgili gerekli kanunî düzenlemelerin yapılması, Suriyelilerin bir güvenlik, tehdit unsuru olma algısının kırılması, gerek medyada gerekse toplum içerisinde “öteki”

algısını yıkacak girişimlerde bulunulması ve göçmenlerin toplum ile uyum, huzur içerisinde yaşayabilecekleri anlayışının yerleştirilmesi, toplumsal kabul ve uyumun istenilen seviyede olması için çift yönlü, yani hem Suriyelilerin hem de Düzcelilerin birbirleriyle uyumunu gerçekleştirebilecek dinamik, çok yönlü politikalar uygulanması ve oluşacak sorunlara ivedilikle çözüm üretilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel Y. (2016), Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler içinde, Adem Esen ve Mehmet Duman. (Editörler), Göçmenlerin Kültürel Entegrasyonu ss. 173-196, İstanbul: WALD.
- Adıgüzel Y. (2018), Kadem Sığınmacı Kadınlar Sosyoekonomik Araştırmalar Merkezi Geçici Koruma Statüsü Altındaki Suriyeli Kadınların Profil Tarama Çalışması, ss.57-78.
- Bayrak, H. C. (2018), Suriyeli Mültecilerin Sosyal Uyumunda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: İzmir Örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Çorabatır, M. (2016), The Evolving Response To Refugee Protection in Turkey: Assessing The Practical and Political Needs. Washington DC: Migration Policy Institute.
- Beuving, J. ve Vries, G. (2015), Doing Qualitative Research: The Craft of Naturalistic Inquiry: Amsterdam University Press.
- Danış, D. (2016), Türk Göç Politikasında Yeni Bir Devir: Bir Dış Politika Enstrümanı Olarak Suriyeli Mülteciler, Saha Dergisi, ss. 6-11.
- Demirhan, Y. ve Arslan, S. (2015), Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi, Birey ve Toplum, 5(9), ss.23-62.
- Edwards, A. (2012). Temporary Protection, Derogation and the 1951 Refugee Convention. Melbourne Journal of International Law, 13,ss.1-41.
- Erder, S. (2006), Refah Toplumunda Getto. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erder, S.(2009), Mirekoç Proje Raporları Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere (Rapor No: 1/2014 TÜBİTAK 1001_106K291). İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi.
- Erder, S. (2017), Suriye Göçü ve Sonrası. Sosyal Hizmetlerde Güncel Tartışmalar (Editör: Neşe Şahin Taşgın, Uğur Tekin, Yasemin Ahi) Ankara: Nika Yayınevi.
- Erdoğan, M. (2015), Türkiye'ye Kitleli Göçlerde Son ve Dev Dalga: Suriyeliler. Türkiye'nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler. (Editör: Murat Erdoğan-Ayhan Kaya), ss.315 – 347, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. (2018), Türkiye'deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Entzinger, H. and Biezeveld R. (2003), Benchmarking in Immigrant Integration (Report No. DG JAI -A-2/2002/006). Rotterdam: Faculty of Social Sciences Erasmus University.
- European Commission. (2005), Study on Immigration, Integration and Social Cohesion: Final Report.. European Commission Employment and Social Affairs DG. Focus Consultancy Ltd., Erasmus University Rotterdam Faculty of Social Sciences.
- Görendağ, V. (2017), Suriye'deki İnsanlık Krizi ve Mülteci Politikalarının Çöküşü. (Sosyal Hizmetlerde Güncel Tartışmalar (Editör: Neşe Şahin Taşgın, Uğur Twkin ve Yasemin Ahi), ss. 143-150, Nika Yayınevi: Ankara.
- Guay, J. (2015), Social Cohesion Between Syrian Refugees and Urban Host Communities in Lebanon and Jordan: World Vision.
- Gündüz, M. ve Yetim N, (1997), Terör ve Göç, II: Ulusal Sosyoloji Kongresi –Toplum ve Göç, 110, Sosyoloji Derneği Yayınları: Ankara.

- Heckmann, F. (2016), Understanding the creation of Public Consensus: Migration and Integration in Germany, 2005 to 2015: Migration Policy Institute.
- İçduygu, A. (2017), Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar: "Siyasallaşan" bir sürecin analizi. *Toplum ve Bilim*, 140, 27-41.
- İçduygu, A. ve Biehl, K. (2012), Kentler ve Göç Türkiye, İtalya, İspanya (Editör: Ahmet İçduygu), Türkiye'ye Yönelik Göçün Değişen Yörüngesi, ss. 9 – 112: İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. (1999), Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri. İstanbul: Tarık Vakfı Yayınları.
- İnan, Ö. (2004), Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme, Ekin Kitabevi, Bursa.
- İneli-Ciğer, M. (2017), Protecting Syrians in Turkey: A Legal Analysis. *International Journal of Refugee Law*, 29 (4), ss. 555-579.
- Kahya, Ö. (2014), Türkiye'de Sığınmacıların Çalışma Dinamikleri: Batı Akdeniz Örneği. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).Süleyman Demirel Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Karpat, K. H. (2003), Osmanlı Nüfusu(1830-1914); Demografik ve Sosyal Özellikleri. Bahar Tırnakçı (Çev.). İstanbul: Türkiye Ekonomi ve Tarih Vakfı Yayını.
- Karimi, M. (2011), The West Side Story: Urban Communication and the Social Exclusion of the Hazara People in West. (Postdoktora çalışması). Canada: University of Ottawa.
- Kaya, İ. ve Yılmaz E. (2015), Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri: Seta Yayınları.
- Keneş, H. (2016), Metaforun Ayrımcı Hegemonyanın İnşasındaki Rolü: Suriyelilerin Haberleştirilmesinde Metafor Kullanımı. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), ss. 253-280.
- Kirişçi, K. ve İçduygu, A. (2009), Land of Diverse Migrations: Challenges of Emigration and Immigration In Turkey: İstanbul Bilgi University Press.
- Kirişçi, K. ve Karaca, D. (2015), Hoşgörü ve Çelişkiler: 1989, 1991 ve 2011'de Türkiye'ye Yönelen Kitlesel Mülteci Akınları. Türkiye'nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler, (Editör: Murat Erdoğan ve Ayhan Kaya). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, ss.297-314.
- Kümbetoğlu, B. (2017), Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma Yöntemleri. Beşinci Basım. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- McAdam, J. (2007), Complementary Protection in International Refugee Law, Oxford: Oxford University Press.
- ORSAM (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi), (2012), Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi. Ankara: ORSAM.
- ORSAM. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri: Ankara.
- Saggar, S., Somerville, W., Ford, R. ve Sobolewska, M. (2012), The Impacts of Migration on Social Cohesion and Integration: Final Report: Migration Advisory Committee.
- Şimşek, D. (2017), Göç ve İnsan Güvenliği: Türkiye'deki Suriyeliler Örneği. *Toplum ve Bilim*, 140, ss. 11-26.
- Yalçın, C. (2004), Göç Sosyolojisi, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yazıcı, E. ve Düzgaya, H. (2017), Misafirlikten Vatandaşlığa Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü: Türkiye ve Avrupa Birliği Mevzuatı Ekseninde Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme, *Emek ve Toplum Dergisi*, 6 (16), ss. 420-456.

İnternet Kaynakları

- İnternet-1: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkev/248-turkevsvrian-refugees-defusing-metropolitan-tensions>
Erişim Tarihi: 20.10.2018.
- İnternet-2: MIPEX. (2018). <http://www.mipex.eu/turkey>. Erişim Tarihi: 20.10.2018.
- İnternet-3: GİGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü). (2020). http://www.goc.gov.tr/icenck6/vabancilar-veuluslararası-koruma-kanununda-gecici-koruma_409_558_1098_içerik. Erişim Tarihi: 22.08.2020.
- İnternet-4: GİGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü). (2020). http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_içerik. Erişim Tarihi: 20.08.2020.
- İnternet-5: UNHRC. (2018). <https://www.unhcr.org/publications/fundraising/5a0c05027/unhcr-global-appeal-2018-2019-full-report.html>. Erişim Tarihi: 15.06.2020.
- İnternet-5: UNHCRa, *Global Compact on Refugees*, <https://www.unhcr.org/5b3295167.pdf>. Erişim Tarihi: 15.06.2020.
- İnternet-6: GİGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü). (2020). http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_viik_goc_raporu_haziran.pdf. Erişim tarihi: 26.08.2020.
- İnternet-7: Erdoğan, M. (2019). Suriyeliler Barometresi 2019, Suriyelilerle Uyum İçerisinde Yaşamın Çerçevesi. <https://igamder.org/uploads/belgeler/SB2019-Turkce.pdf>. Erişim Tarihi: 10.11.2020.
- İnternet-8: GİGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü). (2020). <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>. Erişim Tarihi: 22.08.2020.
- İnternet-9: Mülteci-Der. (2020). <https://multeciler.org.tr/wp-content/uploads/2020/03/multeciler-derneği-sosyal-uyum-strateji-belgesi-2020.pdf>. Erişim Tarihi: 15.11.2020.
- İnternet-10: Becker, A. (2016), The Costs of The Refugee Crisis, *Deutsche Welle*. <http://www.dw.com/en/the-costs-of-the-refugee-crisis/a-19016394>. Erişim Tarihi: 10.08.2018.
- İnternet-11: Erdoğan, M. (2020). <https://www.uikpanorama.com/blog/2020/03/09/acik-kapi-politikasindan-acik-sinir-politikasina-turkiyedeki-suriyeliler-murat-erdogan/>. Erişim Tarihi: 12.08.2020.